

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5

oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic; Edycja 2024

Wymagania na poszczególne oceny				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
1. Mapa Polski				
Uczeń: ! wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> ! wymienia elementy mapy ! wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> ! odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej ! podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych ! wymienia różne rodzaje map ! odczytuje informacje z planu miasta	Uczeń: • odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie • stosuje legendę mapy do odczytania informacji • odczytuje skalę mapy • rozróżnia rodzaje skali • oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy • odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej • wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta	Uczeń: • rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe • rysuje podziałkę liniową ! wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę ! oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej ! wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa ! wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim ! wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową ! przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie	Uczeń: ! dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych ! przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową ! oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej • oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej ! oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej ! rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu ! rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej ! omawia zastosowanie map cyfrowych ! podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta	Uczeń: • posługuje się planem miasta w terenie • podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści • analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski • czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego • projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta
2. Krajobrazy Polski				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i> • wymienia składniki krajobrazu • wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy	Uczeń: ! podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym ! określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski ! przedstawia główne cechy	Uczeń: ! charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce ! opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu ! opisuje wpływ wody i wiatru	Uczeń: ! dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego ładu i estetyki zagospodarowania ! porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu	Uczeń: ! proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy ! prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły

• wymienia pasy rzeźby terenu Polski • wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie • wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego • wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim • wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego • wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie • odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim • wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką • wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką • wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy • określa położenie Warszawy na mapie Polski • wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy • wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską • wskazuje na mapie	krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji ! omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego ! wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego ! przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej ! wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej ! opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego ! wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej ! przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej ! omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji ! wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej ! wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr ! wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego ! omawia cechy pogody w górach ! wymienia atrakcje turystyczne Tatr	na nadmorski krajobraz ! przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim ! przedstawia wpływ lądolodu na krajobraz pojezierzy ! omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej ! przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy ! omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej ! omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych ! charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej ! charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej ! opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach	w poszczególnych pasach ! wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne ! wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie ! wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim ! charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej ! opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy ! omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki ! opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej ! opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej ! charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd ! przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich ! opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr	! przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego ! przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy ! analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej ! planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie ! przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka ! analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej ! przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd ! wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr
---	---	---	---	--

największe miasta na Wyżynie Śląskiej - wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską - wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej - określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej - podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej - podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej - określa na podstawie mapy położenie Tatr - wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie				
3. Łądy i oceany				
Uczeń: - wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe - wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie - wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych	Uczeń: - wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna - wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie - porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów - wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych	Uczeń: - podaje przyczyny odkryć geograficznych - wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo - opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba	Uczeń: - określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej - opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w.	Uczeń: - oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębokością w oceanach - przedstawia znaczenie odkryć geograficznych
4. Krajobrazy świata				
Uczeń: wyjaśnia znaczenie terminu	Uczeń: wyjaśnia różnicę między	Uczeń: wskazuje na mapie klimatycznej	Uczeń: oblicza średnią roczną	Uczeń: przedstawia zróżnicowanie

<i>pogoda</i> ! wymienia składniki pogody ! wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i> ! wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi ! wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi ! wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej ! podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji ! rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych ! wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna</i>, <i>step</i> ! wskazuje na mapie strefy sawann i stepów ! wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów ! wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i> ! wskazuje na mapie obszary występowania pustyń gorących i pustyń lodowych ! rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyń gorących i pustyń lodowych ! wskazuje na mapie	pogodą a klimatem • odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu ! wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej • omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych • omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej ! wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria</i>, <i>pampa</i> ! omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów • opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyń gorących i pustyń lodowych ! wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego ! wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego ! wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry ! wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje ! charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach	obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza • wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów • porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym • wymienia kryteria wydzielania stref krajobrazowych • przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej • charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego • charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów • omawia klimat stref pustyń gorących i pustyń lodowych • omawia rzeźbę terenu pustyń gorących • omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego • charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry • charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach	temperaturę powietrza • oblicza różnicę między średnią temperatura powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku • oblicza roczną sumę opadów • prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych • porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów • omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych • prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej • porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry • analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności	temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych • omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi • porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt • analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu • przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych • opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej • porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach
---	--	--	--	---

położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich ! wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym ! rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej ! wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej ! wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga</i>, <i>tundra</i>, <i>wieloletnia zmarzlina</i> ! wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry ! rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry ! wskazuje na mapie Himalaje ! wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt	! opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach			
---	---	--	--	--